СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 244. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 20-го ЖОВТНЯ 1949. No. 244. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, OCTOBER 20, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen {4-0807 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the U. S. of America FIVE CENTS Elsewhere

НОРС ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД „ПОЛІТИКОЮ ДЕФІЦИТУ"

Вашингтон, 18. жовтня. — Д-р Едвин Норс, який зголосив до рук президента Трумана свою резигнацію зо становища предсідника Президентської Ради Економічних Дорадників, у своїй промові на конвенції Краєвого Товариства Дрібних Продавців Фармерського Виряду, гостро скритикував політику уряду в справі видатків, називаючи її „політикою дефіциту". Він остеріг, що така політика може стати постійною і доведе до того, що треба буде дальше девальвувати доляр. Він пригадав, що дефіцит причиняється до великих тягарів у бюджеті, одначе не сказав, як можна недопустити або як можна позбутися дефіциту. Зате він візвав громадян, особисто й як ґрупи, як у приватному так і в прилюдному житті вправлятися в самодисципліні; зрозуміти, що з нашої господарки ми не можемо витягнути більше ніж ми вкладаємо; що колективні переговори причиняються до справедливого розподілу випродукованих дібр і що монетарні й скарбові трюки не мають магічної сили, тільки причиняються до нужди.

Урядовці адміністрації роблять закид на адресу д-ра Норса з нагоди цієї промови. Вони кажуть, що він обїздить країну з промовами, а не хоче подати своїх рад конґресовим комісіям. Саме така його тактика призвела до непорозумінь між ним і його оточенням і до його резиґнації.

ПОГОДИЛИСЯ НА КОМПРОМІС У СПРАВІ ФАРМЕРСЬКОГО БИЛУ.

Конґрес приспішує свої наради, щоб розїхатися домів на вакації. У найбільш спірнім законопроєкті, тобто в справі фармерських субсидій, обі палати погодилися на підмогу для втримання цін до висоти 90 відсотків вартости на найближчий рік, а після того ступнево переходити на гнучку програму підтримки. — Обі палати одобрили повний видаток на оборону, а теж видаток на 58 повітряних ґруп. Таксамо ухвалили півтора біліона на озброєння для закордонних держав і підвишку мінімальної робітничої заплати з 40 на 75 центів. Зогляду на вето президента проти видатків на реґабілітацію індіян племени Гопі, сенат поновно ухвалив цей законопроєкт понад голову президента.

ЗБІЛЬШЕННЯ ВИРОБУ АТОМОВИХ БОМБ.

Вашинґтон. — Комісія Атомової Енерґії приступила до здійснення програми посиленого виробу атомових бомб в Овк Ридж, у стейті Тенесі і в Ганфорд, у стейті Вашинґтон. У цих фабриках переробляють матеріяли для бомб. Це виявив сен. Брайен МкМагон, голова спільної конґресової комісії атомової енерґії після нарад з урядовою комісією. Від себе він не сказав ніяких подробиць, одначе інші конґресмени виявили, що на таку працю признано нових $300,000,000. У бюджеті на біжучий скарбовий рік признано на цю працю $1,090,000,000.

САЙМИНҐТОН ТАВРУЄ КРИТИКУ АДМІРАЛІВ.

Секретар повітряних сил, Стюарт В. Саймингтон, гостро онатаврував випади високих офіцирів воєнної маринарки проти секретаріяту оборони, а зокрема проти повітряних сил. Свої замітки висловив Саймингтон перед палатною комісією збройних сил, кажучи, що критика офіцирів маринарки є загрозою для держави, бо зраджує пляни оборони.

БУРЯ НА ОКЕАНІ ПРИПІЗНЮЄ ПРИЇЗД КОРАБЛІВ.

Пять буревіїв, які шаліють над Атлантійським океаном водночас, деякі зі швидкістю 75 миль на годину, порозганяли кораблі, які пливуть з Европи до Америки і деякі з них мусіли припізнити свій приїзд. Між ними є й кораблі, які везуть нових імігрантів. З цієї причини корабель, який мав приїхати до Ню Йорку в найближчу неділю, приїде аж у понеділок разом з другим кораблем, який виїхав з Бремергафен. Безбротні телеграми сповіщують, що в деяких менших кораблях поломані пропелери і кораблі находяться в небезпеці.

ПОСЕРЕДНИЦТВО В СТАЛЕВІМ СТРАЙКУ НЕ МАЄ УСПІХІВ.

Урядові посередники, які наново почали переговори між підприємцями виробу сталі і юнією сталевих робітників, не виявляють оптимізму на швидке наладнання спору. З Питсбурґа наспіли вісті, що предсідник Юнайтед Стейтс Стіл Корпорейшен, Бенджамин Ферлес, виголосить по радіо промову до цілої країни, щоб з'ясувати становище підприємців у справі старечої пенсії для робітників. Промова буде виголошена через Нешенел Бродкестинґ в пятницю від подини 8 до 8.15 ввечір.

Переговори між власниками вугільних шахт і майнерською юнією ведуться в Солфур Спринґс, у Вест Вирджінії, одначе досі не принесли успіхів. Страйк сталевих робітників та майнерів має спільний інтерес і тому одна ґрупа оглядається на другу перед якимсь рішенням. Речники Білого Дому заявляють, що тим разом президент Труман не буде вмішуватися в наладнання страйків.

ВІДКЛАЛИ УСУНЕННЯ КОМУНІСТА З МІСЬКОЇ РАДИ.

Ню Йорк. — На засіданні міської ради поставив радний Ґю Квин внесок, щоб усунути з членства в раді Бенджамина Дейвиса, якого федеральна лава присяжних суддів признала разом з іншими провідними комуністами винуватим в намірі скинення американського уряду. Цьому внескові спротивився радний Юджін П. Коноллі. Тому, що до такого рішення треба повної згоди, рада відіслала внесок до комісії для студій. Коноллі зараховує себе до Амерікен Лейбор Парті. Після зголошення внеску вивязалася в раді завзята дискусія над ролею Дейвиса.

ЗГИНУЛО ТИСЯЧ ОСІБ ПІДЧАС ПОВЕНІ В ҐВАТЕМАЛІ

Міста Ґватемаля. — Зливні дощі і повені в найплодовитших околицях Ґватемалі знищили збір бананів, кави й інших продуктів і стали причиною смерти яких 1,000 осіб. Крім того яких 70,000 осіб осталися без даху над головою. Уряд твердить, що це національне нещастя. Між розбитками находиться 26 американських туристів. Загинув теж літак Каталіна, який вибрався на рятунок нещасних. Американська амбасада обчисляє шкоди на $15,000,000.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД ПРОВІРЮЄ ВІСТІ З-ПОЗА ЗАЛІЗНОЇ ЗАСЛОНИ

Вашингтон, 18 жовтня. — Не зважаючи на перешкоди, які советський уряд накладає на подорожування чужинців по советській території, уряд Злучених Держав має спроможність при допомозі різних засобів провірювати вісті й поголоски, які передістаються з советських і під-советських країн. У такий спосіб Америка могла провірити вісті, привезені з Греції, про виселення народів з околиці Кавказу. З цього можна заключати, що в прикавказькій території відбувається якийсь рух військ або що там хочуть випробовувати атомову бомбу.

Департамент стейту має повно вістей про розпорошення таких племен, як чеченці, кримські татари, калмики, карахи, балькари, кізлари — усі з північних кавказьких земель або з Криму. Америка має інформації про такі самі народовбивчі практики в Естонії, Латвії й Литві, звідки мільйони людей переселює советський уряд на Сибір.

Що Совєти переводять таку політику виселення, це потвердив самий Кремль після війни, згадуючи про розпорошення цілих республик в Україні і Кавказі підчас війни, хоч советська преса не згадувала про це ні словечком. Найновіші події в Чехословаччині [illegible] теж живий відгомін у Вашингтоні і уряд точно провірює на скільки ці події є правдиві.

СЛОВЯНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПРИ МАРКЕТ УНІВЕРСИТЕТІ

Сенат Маркет Університету у Мілвокі ухвалив заснувати з початком біжучого академічного року Словянський Інститут при цьому університеті. Директором Інституту іменовано проф. Романа Смаль-Стоцького, покликаючи на членів професорів Маркетського Університету слов'янського походження: чехів, поляків, хорватів, словінців, словаків і т.д. Інститут уже розпочав свою працю, проголошуючи з початком жовтня ряд викладів проф. Р. Смаль-Стоцького про „Словянський Світ". Виклади вже відбулися або ще відбудуться: 3 жовтня на тему: „Прасловяни, їх прабатьківщина і місце в індо-европейській сім'ї народів"; 10 жовтня: „Південні словяни: болгари, серби, хорвати, словінці"; 17 жовтня: „Західні словяни: поляки, чехи, словаки"; 24 жовтня: Східні словяни: українці, білорусини, москалі". Виклади відбуваються в залі правничого факультету о год. 7:30 ввечорі з вільним вступом для всіх.

АНГЛІЙСЬКА ПРЕСТОЛОНАСЛІДНИЦЯ ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД УПАДКОМ МОРАЛІ

Лондон, 19 жовтня. Англійська престолонаслідниця, принцеса Єлисавета, виступила вчора на з'їзді Союзу Матерей з великою осторогою перед упадком моралі, зокрема перед щораз частішим в модерних часах розбиттям подруж, що може трагічно відбитися на залежному від здоров'я родини здоров'ї нації. Називаючи нашу добу часом „зростаючої нетерпимости, шкідливого матеріялізму та занепаду моралі", принцеса закликала Союз Матерей та споріднені організації до використання всіх своїх впливів для „привернення мудрого і добре зрівноваженого поняття добра і зла".

МАЄРОВІ ЗАПРОПОНОВАНО СТВОРИТИ УРЯД ФРАНЦІЇ

Париж, 19. жовтня. — Президент Оріол запропонував вчора бувшому міністрові фінансів, Рене Маєрові, створити новий уряд Франції, після того, як зусилля Жіля Мока під цим оглядом не мали успіху, а Роберт Шуман відмовився від завдання. Маєр заявив, що перед своєю згодою або відмовою номінації на премієра, він бажає порозумітися зі своєю Радикальною партією. Раніше президент Оріол мав звертатися в тій справі теж до попереднього премієра Кеія, але той відмовився вертатись на політичну арену, піддержуючи, натомість, номінацію Маєра.

ПОЧАЛАСЯ ЗИМА В СОВЄТАХ

Лондон, 19 жовтня. Московська радіостанція повідомила, про перші сніговії та частинні морози в деяких зауральських районах Совєтського Союзу.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ЗА ПРОДОВЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТИ І.Р.О.

Женева, 19 жовтня. Уряд Злучених Держав вчора офіціяльно повідомив, що він прохатиме від Конгресу фондів на піддержку продовження діяльности Міжнародньої Організації для Збігців поза ліквідаційний речинець 30-го червня 1950 року. З дискусії на цю тему в Раді ІРО виходило б, що за цим прикладом Злучених Держав підуть теж всі інші країни-члени ІРО, піддержуючи пропозицію продовження ІРО аж до того часу, доки вона не виконає свого завдання та не завершить переселення одних скитальців і не забезпечить відповідного влаштування на місцях тих, що не підходять під переселення. За додаткових 55,000,000 долярів ІРО могла б ще додатково переселити 100,000 скитальців понад теперішню програму, як теж заініціювати постійну допомогу тим, які залишаться на місцях теперішнього побуту. До цеї додаткової суми Америка сама мала б внести $25,000,000. Американський представник в Раді заявив, що ЗДА початково думали, що програму пощастить закінчити до половини 1950 року, але тепер прийшли до переконання, що її необхідно продовжити. На цьому ж засіданні Ради вибрано норвежського амбасадора в Швайцарії, Рольфа Андерсена, новим предсідником Екзекутивного Комітету ІРО. Цей пост занімав досі француз Г. де Бомонт.

НЕГРУ ЗГАДУЄ ПРО МОЖЛИВІСТЬ ПРИЗНАННЯ КИТАЙСЬКИХ КОМУНІСТІВ

Ню Йорк. Пандіт Дзавагарлял Негру, індійський премієр, дав до пізнання, що його уряд готовий признати комуністичний уряд Китаю. Це виявив він на запит кореспондента в Заморськім Пресовім Клюбі в готелю Савой Плаза. Він потвердив, що гіндуський уряд вже згодився прийняти комуністичного китайського амбасадора і сказав, що „гіндуський уряд мусить рахуватися з дійсністю як кожний інший уряд".

ІНЖ. ТИШОВНИЦЬКИЙ ПРОДОВЖУЄ СВОЮ ПІОНІРСЬКУ РОБОТУ В УКРАЇНСЬКІЙ СПРАВІ В ТЕКСАС

На сторінках цього щоденника вже нераз повідомлялося за американською пресою про невтомну активність інженера М. Тишовницького серед американського загалу в Тексас, де він є в стейтовому департаменті доріг. Велику кількість докладів про Україну та українські змагання виголосив інж. Тишовницький в місцевих передових клюбах, організаціях і товариствах. Місцева американська преса широко

(Докінчення на стор. 4-тій)

ПЕРЕСЛУХАННЯ ПОЗИВАЧА В ДРУГОМУ ДНІ РОЗПРАВИ ПРОТИ „СВОБОДИ"

Нюарк, 19. жовтня. — Верховний Суд стейту Ню Джерзі, Ессекс Каунті, зі суддею Бреннаном та лавою присяжних, продовжував вчора розглядати скаргу православного священника о. В. Клодницького проти Українського Народного Союзу як видавця і проти д-ра Луки Мишуги як редактора „Свободи" за „лайбел". По думці позивача, цього „лайбелу" мала допуститися „Свобода" в статті Гната Дядюренка п. з. „Тим, що матір розпинають", надрукованій у виданні в 2-го травня 1947 року, у відповідь на виданий окремою брошурою реферат позивача про „Суверенну Українську Державу і українську заморську іміґрацію", в якій автор „визнає Радянську Україну державою українського народу". Позивач домагається від·пізваних 100,000 долярів „відшкодовання". В цьому другому дні розправи закінчено відчитувати згадану брошуру та інші документи і приступлено до переслухання позивача. Позивача заступає адвокат Іра Шарф, а обвинувачених боронить адвокат Гері Ґрін. Місцева американська преса приділює чимало уваги процесові. Нюарк Івнінґ Нюз з 18. жовтня цитує за адвокатом позивача деякі уривки зі статті „Тим, що матір розпинають", зокрема місце, в якому автор, сам втікач з під-советської України" твердить, що в Совєтах „священиків стріляють як собак на дорозі, палять ікони і церкви замінюють на магазини". Тих, що обороняють або погоджуються з таким станом, автор зараховує до „тих, що матір розпинають".

ВИШИНСЬКИЙ ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ВИБОРОМ ЮГОСЛАВІЇ ДО РАДИ БЕЗПЕКИ

СОВЄТСЬКИЙ МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ НА СВОЇЙ ПЕРШІЙ ПРЕСОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ТВЕРДИТЬ, ЩО СОВЄТИ ВІД ДВОХ РОКІВ МАЮТЬ АТОМОВУ БОМБУ.

Лейк Соксес, 19. жовтня. — Совєтський міністер закордонних справ, Андрей Вишинський, відбув вчора свою першу офіціяльну пресову конференцію, щоб остерегти публичну опінію, що його країна ніколи не погодиться на вибір Югославії на члена Ради Безпеки Об'єднаних Націй. На запит кореспондентів, чи на випадок вибору Югославії Совєти самі виступили б з Ради, Вишинський відповів виминаючо, що „чесний журналіст повинен добре знати, що Совєтський Союз ніколи не заповідає наперед що він робитиме". Своє становище щодо Югославії в Раді Безпеки він мотивував „неписаним договором", що це місце в Раді повинно припасти одному з лояльних совєтських сателітів та що порушення цеї „традиції" ще тільки поглибило б суперечності між Совєтами і західними аліянтами. Негайно після того видала свою заяву теж югославська делеґація, звертаючи увагу на цю виразну спробу совєтської диктатури теж в Об'єднаних Націях. В югославській заяві стверджується, що коли б Об'єднані Нації взяли до уваги заяву Вишинського, то цим вони тільки леґалізували б теперішній натиск Совєтів на Югославію та виразний замах на її суверенність. Совєтське становище в цій справі заповідає нові комплікації в цій міжнародній організації. Під час конференції один з кореспондентів осторожно запитав Вишинського про „атомову зброю" в Совєтах. Вишинський, виходило б, був приготований на такий запит та заявляючи, що в цьому випадку можна виразно говорити про атомову бомбу, твердив, що Совєти мають її від 1947-го року.

СОВЄТСЬКІ ЗАХОДИ В НІМЕЧЧИНІ НЕ МАТИМУТЬ ВПЛИВУ НА АМЕРИКАНСЬКУ ПОЛІТИКУ.

Франкфурт, 19 жовтня.—Совєтські проґаґандивні заходи в Східній Німеччині, в роді створення фіктивної „республіки", зворот до скрайніх націоналістичних кличів, обіцянка відкликати окупаційні війська і т. п., не матимуть жадного впливу на американську політику в Західній Німеччині —заявив вчора американський високий комісар, Джан Дж. МекКлой. У зв'язку з витвореним Совєтами новим положенням, МекКлой підкреслив такі пункти американської політики в Німеччині: 1. Західні аліянти даватимуть всю можливу тільки допомогу Берлінові, залишаючись в місті за всяких обставин; 2. Незалежно від того, що зробили б Совєти, Злучені Держави є проти передчасного відкликання окупаційних військ з Німеччини; 3. Злучені Держави продовжуватимуть в Німеччині свою політику згідно з дотеперішніми договорами і постановами, не залежно від пропаґандивних заходів Совєтів; 4. Уряд західної Німеччини і представники західних аліянтів повинні частіше й основніше обмінюватись поглядами, маючи на увазі совєтську кампанію проти західно-німецької держави.

ВЕЛИКОДЕРЖАВИ РОБЛЯТЬ ЗАХОДИ ДЛЯ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА ВЕТА.

Лейк Соксес, 19 жовтня. — П'ять великодержав, що є постійними членами Ради Безпеки та яким прислуговує право спротиву (вета), погодилися оминати користування цим правом, відбуваючи раніше окремі наради в усіх важливіших справах, що їх розглядатиме Рада Безпеки. Проте, Совєти вже зразу зайняли частинно неґативне становище і в цій справі, відмовляючись обговорювати деякі справи, як напр. справу прийняття нових членів, поза рямками Ради.

РОМУЛЬО ПОТВЕРДЖУЄ НЕУСПІХ В СПРАВІ ГРЕЦІЇ.

Лейк Соксес, 19 жовтня. — Предсідник Генеральної Асамблеї, ген. Карльос Ромульо, що був рівночасно предсідником Балканського Комітету Примирення, потвердив вчора вже раніше неофіціяльне повідомлення про неспроможність комітету знайти розв'язку для „нормалізації стосунків" між Грецією і її комуністичними сусідами. Він потвердив теж причини цего неуспіху, іменно, совєтське домагання повної амнестії для п'ятиколонників, нових виборів та зречення Північного Епіру в користь Альбанії, від чого рішучо відмовляється Греція. На інші пропозиції, як закінчення партизанської війни та інтервенції в ній і відновлення повних дипломатичних стосунків між заінтересованими країнами, всі погоджувались.

САТЕЛІТИ НАВ'ЯЗУЮТЬ СТОСУНКИ ЗІ СОВЄТСЬКОЮ НІМЕЧЧИНОЮ.

Берлін, 19 жовтня. — Контрольоване Совєтами пресове агенство АДН повідомило, що Чехословаччина, Мадярщина, Болгарія і Польща „рішили" піти за прикладом Совєтів та визнати створену ними маріонеткову східно-німецьку „демократичну республіку".

ГОЛАНДІЯ ПРОПОНУЄ ЗМІНУ СТАТУТУ НІМЕЧЧИНИ.

Ґаґа, Голандія, 19 жовтня.— Голандський уряд запропонував західним аліянтам деякі зміни в статуті західно-німецької федеративної республіки. Идеться насамперед про деякі господарські зобов'язання Німеччини відносно Заходу, що мало б бути вписане в німецьку конституцію.

ЮГОСЛАВІЯ ПО СТОРОНІ ЗАХОДУ В СПРАВІ КОЛОНІЙ.

Лейк Соксес, 19 жовтня. — Совєтсько-югославські розбіжності з кожним днем виразніше виступають теж на терені Об'єднаних Націй. Вчора югославський представник виступив по боці західних аліянтів теж в справі адміністрації африканських колоній.

КИТАЙСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ПЕРЕБИРАЮТЬ КОНТРОЛЮ КОРДОНУ З ГОНҐ КОНҐОМ.

Гонґ Конґ, 19 жовтня.— Китайська територія, що межує з коронною колонією Британії, Гонґ Конґом, вже є в руках комуністичних військ. Стверджується, що на контрольних прикордонних пунктах розвиваються дружні відносини між китайськими комуністами й британськими сторожами.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СПЕРШУ ПІДНЯТИ ДУХА!

Наше громадянство має тепер нагоду вичитувати у своїх газетах різні проєкти, як поглибити і посилити наше народне життя, скріпити політичні та допомогові акції, оживити культурну ділянку і т. п. Усі ці справи безсумнівно дуже важні. В те хіба ніхто з нас не сумнівається. Різниця думок може бути тільки щодо цього, як це все осягнути, якими силами і засобами.

Хочемо відразу зазначити, що обставини, в яких ми тепер знайшлися, годі навіть рівняти з тим, що колись було, коли на кожній ділянці давався відчувати брак відповідних сил до праці. Вже через це одне наш поступ був обмежений. Нині інакше, нині маємо тих сил вже багато. Але чи ми їх використовуємо? Чи наш учений, що прибув зо скитальщини, може знайти працю між нами? Скільки журналістам може дати наша преса не то заняття, але хоч найменшу винагороду за співпрацю в газеті? І чи не є те саме з письменниками і мистцями?

Живемо в країні, що перебрала на себе політичний провід у світі. Діється це в такому часі, коли до нас прибувають раз-у-раз зо скитальщини кращі представники політичної думки українського народу та його визвольних змагань. Чи можна видумати ліпшу нагоду для використання тут цеї дійсно політичної еміґрації для оборони права українського народу на самостійне життя? Маємо ж між собою живих свідків трагедії України, що ще не так давно були в Києві, Харкові й Львові й жили десятками років під совєтським режимом! Є між ними вчені, що могли б достачити багато нового матеріялу про Україну, потрібного для видавання нових книжок, чи для використання його на міжнародному полі. А чи ми їх використовуємо? Ні! Оті всі політики, письменники, мистці, вчені заняті далі при митті підлог по готелях, чи посуди по ресторанах. Дехто з них, через старий вік, навіть такої роботи не годен дістати, а міг би ще виконати не одну велику працю, культурну чи політичну, так потрібну для Української Нації.

Ми певні, що ті думки мучать багато наших людей. Пізнати це хочби по тих масових проєктах, що надходять до редакції й зводяться остаточно тільки до одного: Звідки взяти грошей?

Не будемо входити ближче в цей чи другий проєкт, але звернемо увагу на таке, без чого ніякий проєкт, що розрахований на більші розміри, не може вдатись. Ми помагали здійснювати вже не один такий проєкт тому й набрали певного досвіду.

Отже в першу чергу мусить бути піднесений дух бодай серед тої частини, яка завжди цікавилась громадськими справами і жертвувала. Приходиться з жалем ствердити, що тепер нема між українцями в Америці такого запального духа, який колись був, наприклад тоді, як ми виходили на вулиці американських міст десятками тисяч, протестуючи проти Москвою спричиненого голоду в Україні, чи проти польської пацифікації. Не входимо в причини, чому цей дух підупав. На все знайдуться причини! Куди важніше, щоб перемогти байдужність і оспалість і так потрясти нашим сумлінням, щоб ми, що вже тут довго живемо, коли не стаємо ліпшими, хоч вернули до тої благородности, якою ми так довго жили.

Як зайде у нас така зміна, а ті, що прибули і прибувають зо скитальщини, сповнять зо свого боку свої обовязки, життя наше оживе та знайдуться теж і засоби, щоб воно далі плило живим руслом.

Чи комуністична партія опиниться поза законом?

Вимір кари підсудним з процесу проти членів американського комуністичного Політбюра не змінить у нічому факту самої вини. Висоту кари назначує суддя відповідно до ступня свідомости й наміру або шкоди підсудного. Федеральна лава присяжних суддів у Ню Йорку у своїм рішенні з 14 жовтня б. р. признала підсудних згідно з Актом Смита з 1940 р. винними в змові скинути насиллям уряд Злучених Держав.

До часу Акту Смита американська правнича опінія обстоювала, щоби карати тільки таких, які вже допустилися злочину чи загалом діла, за які належиться кара. Коли йшлося про самі наміри поповнити зле діло чи злочин, то на підставі опінії визначного американського правника, Оливера Вендела Голмеса, конгрес міг видавати закон для вкорочення свободи слова тільки тоді, коли була безпосередня небезпека для країни чи для якоїсь справи.

Акт Смита придуманий для воєнних потреб. Він передбачує кару за наміри зробити зло, все одно, як ці наміри виявляються. Отже, коли після девяти місяців суддя Гарольд Р. Медина, який проводив судовій розправі проти 11 обвинувачених комуністичних провідників, передавав справу до вирішення лаві присяжних суддів, він виразно звернув їм увагу, що це не їх діло застановлятися, чи Акт Смита є конституційний, тільки чи підсудні змовлялися з наміром скинути насиллям уряд Злучених Держав і чи цей намір був того роду, що справді становив небезпеку для уряду й країни.

У дальших правничих виводах суддя Медина пригадав, що не легко провірити людську думку для ствердження, який у неї намір. Людина може заперечувати, що має якийсь лихий намір, а вона все таки може мати його на думці. Намір людини можна пізнати з самих слів, але з її поведінки та з учинків. Хоч це є тільки припадковий доказ злучений з обставинами, серед яких щось сталося, то він вистачає на те, щоб набрати переконання, чи людина мала намір щось зробити чи ні.

У такому світлі розглядала судейська лава наміри обвинувачених комуністів і прийшла до висновку, що вони винні в змові і навчанні насиллям скинути уряд Злучених Держав. З їхнього наміру міг повстати такий лад, який завели комуністи в інших країнах, а який саме — як згадав суддя — заводили терором і підступом у загарбаній Чехословаччині. Це загально звісний тоталітарний, комуністичний режім.

З оприлюдненням рішення, що комуністичні провідники винні в намірі скинути насиллям американський уряд, виринула думка, чи прийде теж кінець законному існуванні Комуністичної партії в Америці?

Хто знає комуністів та бажає добра свому народові і своїй країні, той не жалів би для них і їх партії ніякої кари. Одначе країна з такою демократичною традицією, як Злучені Держави, мусить дуже обережно вирішувати таку справу. Тут здавна існує засада, що кожна людина сама особисто відповідає за злочин, а не її родина, організація чи громада. Не є виключене, що після вироку й наложення кари на комуністичних провідників Комуністична партія втратить рафінованих знавців крутійства й саме тому ослабне її акція в Америці. Одначе, на скільки йдеться про заборону діяльности або й розвязання партії, то досі не слідно якогось наміру в цьому напрямі з боку міродайних чинників.

На всякий випадок, розвязання чи заборона партії мусіла б прийти щойно після повного покінчення судових кроків. А ці кроки вимагають наперед внесення відклику до федерального апеляційного суду, а потім евентуально до Верховного Суду. Відклик піде не тільки проти особистої вини підсудних, але й проти Акту Смита, чи він є конституційний чи ні. Щойно після повного покінчення судового поступовання може прийти на чергу питання, що зробити з самою Комуністичною партією.

Американська прилюдна опінія схиляється завжди за втримання свободи слова й думки, хоч як дошкульними були б самі слова. Такими дошкульними напр., як домагання Пола Робсона, щоб суддю Медину поставити під конституційний суд („імпічмент") за те тільки, що він сповнив свій громадянський і становий обовязок. Хоча таке домагання можна вважати вершком большевицької нахабности, проте американська публика чула вже не одно таке, за що в інших, навіть і в нетоталітарних країнах, людина була б виставлена на важку кару. Як треба було ждати неповних девять місяців на переведення процесу, основного передискутування вини та предложення доказів і їхнього опрокинення, щоб можна було виробити собі ясний погляд, про що йдеться в справі, так теж треба озброїтися терпеливістю в очікуванні рішення вищих судів щодо вини підсудних або конституційности закону, на якім оперте рішення.

В демократичній державі уряд і конґрес руководяться прилюдною опінією. В 1948 році в конґресі довго дебатували над законопроектом Мундта-Ніксона, щоб поставити Комуністичну партію поза законом. Хоч справа була вирішена в комісіях, то при остаточнім голосуванні конґрес не прихилився до такого законодавства.

У передвиборчих часах губернатор стейту Ню Йорк, Тамес С. Дюї, перевів прилюдну дискусію з своїм противником, теж республиканцем, Гаролдом Стасеном в Портленд, у стейті Ореґон і заявився за те, щоб не забороняти законом існування Комуністичної партії. Отже опінія частинно є проти такої заборони. Це значить, що можна буде поставити під суд і тисячі членів Комуністичної партії, здобування опінії дорогою дискусій, а не ставити поза законом комуністичну партію як таку. Звичайно, після останнього процесу прилюдна опінія те ж в цій справі могла б змінитися.

М. Приходько.

ХТО ПЕРЕМІГ ГІТЛЕРА?

В Америці дехто думає, що СССР не міг би осягнути в останній війні перемоги над Гітлерівською Німеччиною, коли б червона армія і народи СССР були вороже наставлені проти московської комуністичної диктатури. Така думка є одним з основних арґументів комуністичної п'ятої колони за кордоном. І нема сумніву, що вона написана в московських пропаґандивних інструкціях.

На перший погляд, вона здається логічно правильною, але насправді є фальшивою: Гітлера на Сході переміг не хто інший, як сам таки Гітлер і його штаб в жовтих уніформах зі свастикою. Парадоксально, але факт! Великою мірою спричинився до тої перемоги і американський 11,5 мільярдовий лендліз. Тепер Москва не згадує про нього, приписуючи всю перемогу собі, а головне — „геніяльному" проводові „вождя народів" товариша Сталіна.

Я, як і тисячі інших людей, що опинилися депер на еміґрації, були свідками тих подій, які відбувалися на території СССР з початком німецького наступу, що випередив, може лише на кілька днів, наступ совєтський. До нього Москва готувалася повним ходом. Я так говорю, бо знаю фактичний перебіг подій.

За кілька днів після початку війни, Сталін виступив з промовою до народу. Він уперше звертався до людей, називаючи їх „дараґіє братья і сьострі". Промова транслювалася через радіо по всьому СССР і стоячи на площах біля мікрофонів, ми виразно чули що голос „вождя" дрижав і цокотіла його шклянка з незмінним „нарзаном". Видно було, що „вождь" хвилюється. Він уже мав тоді зведення про те, що сотні тисяч червоноармійців ідуть до полону, добровільно кидаючи зброю на полі боїв. За перші три місяці здалося до половину близько трьох мільйонів червоноармійців.

Гітлерівська тактика на Сході.

Колись німецький кайзер говорив, що маючи в своєму розпорядженні вояків Сходу, він міг би завоювати весь світ, а військові мужі могутньої колись Отаманської імперії, шведський король і курфюрсти середньовічної Европи, дуже високо цінували військову допомогу і союз Української Козацької держави, знаючи, що вояки тої землі є одними з найкращих у світі. Тепер вони майже не змінилися, але кидали зброю і йшли до німецького полону, бо не хотіли воювати за злочинну політику московського політбюра.

Не краще виглядало поза фронтом: навіть у глибоких тилах зчинилася неймовірна паніка. Фабрики припиняли роботу, люди йшли працювати на колгоспні лани тільки з примусу, напружено, з надією прислухаючися чи не чути вже десь ближче гарматньої канонади. Попід продуктовими крамницями виростали кілометрові черги, а червоноармійці з маршових, фронтових колон жебрачили попід хатами за шматком хліба й картоплиною, оглядаючися на густі кущі, щоб переховатися десь до приходу німців. І фронт і тил нетерпляче чекали розвалу комуністичної тиранії і довгожданної волі. Могутній СССР, на фронті і в тилу, розсипався, як хата збудована на піску, під подувом сильного вітру.

Але мільйони полонених, які хотіли дістати зброю, щоб воювати проти ненаситного комунізму за волю свого народу, потрапили до німецьких таборів смерти, де їх безжально винищували холодом, голодом і розстрілами. Гітлер боявся залишати їх живими, бо мав намір здійснювати на Сході нацистівські заповіді з „Майн кампф", тобто те, що написано і на неопублікованих скрижалях Сталіна. Окупувавши східні території, Гітлер замість обіцяної волі, понасилав скрізь своїх партійних емісарів і ґестапівців, що в своїх діях наслідували московського окупанта, поборюючи гострим терором найменший прояв спротиву німецькій сваволі. Колгоспи не були зліквідовані, так само, як не був змінений податковий режим. Мільйони людей були силоміць змобілізовані до німецьких таборів невільничої праці. В розв'язанні національної проблеми, так важної на сході, німецькі політики виявили непроглядну глупоту, яку до речі, тепер радить повторювати Керенський в його орієнтації на „єдиную, неділимую Росію".

Фронт і запілля.

Фронт і запілля незабаром зрозуміли, що одна неволя заступається іншою і що німецький полон це майже певна смерть. До полону ішли тепер лише з необхідности, а відступати також стало неможливо, бо в кожній фронтовій частині організували так звані загороджувальні загони з військ НКВД. Вони стріляли кожного, хто тікав назад від фронтової лінії.

В німецькому тилу, головним чином на Україні і в Польщі, розгорталася національно-визвольна партизанка, що ввесь час рвала німецькі комунікації, перешкаджаючи вивозові матеріяльних ресурсів і людських континґентів та вела бої з німецькими військами. Але одночасно, ця партизанка провадила боротьбу і з комуністичними партизанами, що їх засилала Москва в німецьке запілля. Люди спізнали вже добре панування тих двох однакових, тільки різно забарвлених, окупантів і не хотіли коритися їм більше.

Знаючи про певну смерть у німецькому полоні, скріплена загороджувальними загонами НКВД, американським лендлізом і московськими обіцянками раю після досягнення Берліну, — червона армія почала посуватися від Сталінграду на захід, у той час, коли німецький тил вже горів у вогні української партизанської боротьби.

„За родіну, за Сталіна".

Вступаючи на території, окуповані раніше німцями, загороджувальні загони, під загрозою смертної кари, наказували всім чоловікам від 15 до 55 років з'явитися на збірні пункти. Там їм оголошували, що вони є „зрадники" батьківщини", бо не відступали з комуністами, і заслужили кару смерти. Тепер Сталін дарує їм життя, але вони повинні виправдати Сталінове „довір'я" в боротьбі з ворогом на фронті. Після 2—5 денного вишколу ,їх під вартою відвозили до фронтової лінії і, майже без зброї, гнали в бій, під кулеметами загороджувальних загонів. Вибору тим людям не було і вони тисячами ішли наосліп проти німецьких кулеметів. Ворог часто не витримував тих „психологічних" атак і кидав, або послаблював позиції. Тоді їх лекше опановували регулярні військові частини. З мільйонами людських жертв Сталін не числився, — йому найважніше було знати спосіб погнати їх на вогонь — „За родіну, за Сталіна!" Тепер він не називав уже їх „дараґіє братья і сьостри!".

Німці, безмежно стероризовані безупинними англо-американськими бомбардуваннями на своїй території, підірвані партизанською війною в тилу східнього фронту і зрештою поставлені на заході під удар велетенської аліянтської інвазії, не могли втриматися на сході, і червона армія, згубивши мільйони людей, що насправді хотіли поразки не тільки Гітлера, а й Сталіна, дійшла до Берліну.

Як і треба було сподіватися, за ту перемогу на сході, оплачену мільйонами жертв, совєтська пропаганда прославляє найбільше Сталіна і його „геніяльне" керівництво, дарма що він, як щур, пересидів війну в безпечному урядовому бомбосховищі за Волгою (збудованому десятьма тисячами політв'язнів, пізніше розстріляних в інтересах збереження таємниці) і ні разу не показався, за той час, не тільки на фронті, а і взагалі будь-де перед народом. Дарма: його називають творцем усіх стратегічних плянів перемоги, його статуї виставляють найбільшими на виставах античної скульптури і його портрети висять на найвиднішому місці на виставах полотен Рембрандта, Ван-Дейка, Репіна й ін. в СССР. Йому співають осанну безногі інваліди — жебраки і всі упокорені мільйони рабів — „щасливих" громадян СССР, хоч у думці вони проклинають його і чекають слушного моменту відплати.

Галина Лащенко.

ГАСЛА ПРОМЕНИСТІ

(Смерть О. Олеся).

3)

Трагічна вістка про смерть О. Олеся блискавично облетіла Прагу. На другий день приходило багато людей. Відчувалось, що всі були щиро, правдиво схвильовані, як дивились на мертвого. Де-які плакали. Треба було остаточно вирішити, коли буде похорон? Прийшли фотографи: п. В. Коваль, п. Х. і з ними панна Драгоманівна, що недавно приїхала до Праги.

Всі по черзі почали підходити прощатись з покійним. Перша дружина. Вона тихо плаче але тримається дуже мужньо — без гістерик, голосних ридань. Велике горе завжди буває мовчазним. За нею підходять інші.

Дивлюсь на мертве обличчя і хочу його назавжди запамятати. Мущини укладають тіло до труни. Він вбраний в сірому одязі. Віра Антонівна покриває тіло рушником, котрий вишивала моя мама на передостанній ювілей Олеся. Тепер цей рушник провожав його в останню дорогу.

„Буду бачити світи,
Безліч сонць, світів чудесних
Інші зродяться думки
На моїх шляхах небесних.
Як до Врами долечу
Упаду я перед нею,
І на всесвіт закричу:
Воже, зглянься над землею!"

Пан С. Сеник звернувся до українського університету, якого Олесь був доктором honoris causae з закликом, що в похороні мають приняти участь всі українські організації і все це очолював університет. В четвер ще мали надію, що приїде з Праги отець Білецький, але того ж дня дістали відповідь, що він приїхати не може. Йому не дали перепустки через кордон. Лишилась єдина можливість звернутись до православного священика російської православної церкви. Були голоси серед українців, що ліпше тоді ховати без священика. Сеник тоді звернувся до Віри Антонівни, дужини покійного Олеся, як до людини, яка мала рішальне слово. Віра Антонівна вирішила, що без священика ховати не годиться. Пані Вікул погодилась перебалакати з православним архимандритом отцем Ісаакієм. Похорон був призначений на суботу 29-го липня о 3-тій годині пополудні на православній частині Ольшанського цвинтаря. Почали замовляти вінки.

В ці дні ночували у Віри Антонович чи пані Вікул, чи я. Якось, як я прибирала кімнату, я помітила на календарі рукою Олеся зроблений якийсь напис. Були підкреслені дати 22-го і далі стояв знак запиту. А зверху напис: „Сон про жінку в парку". Я показала це Вірі Антонівні.

— „А я досі цього не помітила", сказала вона. Ми розглядали напис. Пригадували, як Олександер Іванович оповідав свій сон про жінку в парку. Яке враження на нього зробив цей сон, коли він відмітив це навіть в календарі. Жінка в чорнім, надлюдського зросту з темним серпанком на голові признає йому побачення в парку і дві дати... Коли це смерть, то чому ж дві дати? Я не знала тоді, що це значить: батько і син.

День похорону видався похмурий і вітряний. О 1-ій годині я з братом, як було умовлено, прийшли до Віри Антонівни. Туди прийшли теж пан Сеник, пані Вікул, пан В. Приходько, Л. Маркус. Жінки помагали Вірі Антонівні одягатись. Час минав. З Білецьких не приїздив ніхто. Віра Антонівна нервувалась, що пора вже їхати на цвинтар. Я її затримувала. Дійсно в останній момент зявився Леонід Тимофійович Білецький. Я з братом поїхали за вінками — нашим і Віри Антонівни. Олег мав його передати Вірі Антонівні аж на цвинтарі.

Людей на цвинтарі біля невеличкої православної церкви зібралось дуже багато. Прийшли не лише українці з Праги, включно з новою еміґрацією, приїхало багато людей і з провінції. Над могилою О. Олеся зійшлися такі українці, які ніколи ніде разом не сходились. Був серед них і Є. Маланюк. Над Олесевою домовиною всі українці зеднались в єдину сімю, так, як він хотів того:

„О, зеднайтесь в єдину сімю!"

До церкви, крім дружини поета і близьких приятелів, пускали тільки делеґації від

(Докінчення на стор. 4-ій)

ПРЕСА — ЦЕ ДЗЕРКАЛО НАРОДУ! ПОДБАЙТЕ, ЩОБИ ЦЕ ДЗЕРКАЛО БУЛО ВЕЛИКЕ І МОГУТНЄ, ЯК ВЕЛИКА І МОГУТНЯ Є УКРАЇНСЬКА СПРАВА! ВИШЛІТЬ НЕГАЙНО СВОЮ ДОПЛАТУ ДО ПЕРЕДПЛАТИ І СВОЮ ЩЕДРУ ЖЕРТВУ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"!

Яр Стецева.

РОЗОРАНЕ СЕРЦЕ

(До премієри п'єси Ю. Дивнича та І. Кошелівця за мотивами Миколи Хвильового „МАТИ І Я" в Театр-Студії Йосипа Гірняка, Ню Йорк, дня 9-го жовтня 1949.)

Ми хочемо й мусимо зробити вступ. Цим хоча зможемо обминути ще одну невідповідність, скажемо, банальність і жахливе епрощування, що разом надають українській еміграційній суспільности вираз глибокого трагікомізму. Конкретно тут ідеться про означення цієї статті. Ми повинні підставляти під певне означення точний зміст, бо тільки тоді зможемо самі творити вартості й правди, як рівно ж допомагати іншим у їхній творчості. Ця стаття є задумана, як відбитка особистих рефлексій із часу перед виставою, підчас і після неї. І лише в такому пляні вона може бути трактована і читачами, і об'єктом до якого відносяться ці рядки. Бо вони писані за смаком: „подобається, не подобається", а не по законах мистецьких правд, як це повинно бути в дійсній рецензії. Звичайно, наша тема зродить деякі тенденції наближення до форми рецензії, які й будуть відчуватись в цій замітці.

Чому „Мати і Я"? Чому „Розоране серце"?

На перше питання вже дала відповідь сама Театр-Студія в пресі та премієрою цієї ж п'єси. Але ми хочемо дати свою відповідь, яку базуємо знову ж на враженнях, винесені із премієри. Побіч одержите відповідь і на друге питання. Умовно заставимо говорити такого ж поставника. Тут згадуємо про прекрасні реторичністю та змістом слова д-ра М. Шлемкевича, які безпосередньо попередили премієру. Виходить наш умовний поставник. Розходиться завіса. Перед ним на залі — гості, на сцені — театральний актив, за кулісами, як все, — критика.

До гостей:

На цій вільній землі — землі Вашингтона — декому пригадуємося, а знову з іншими запізнаємося поставою інсценізованих Юрієм Дивничем та Іваном Кошелівцем двох новель Миколи Хвильового під спільною назвою „Мати і Я". Ще там, в Европі, ця п'єса викликала палкі дискусії. Не диво, Хвильовий представник Українського Ренесансу 20-тих років, а вони — це одна велика дискусія. Ця велика дискусія, зрештою викликана самим життям, не є тільки такою для нас тепер, а й була ще більшою для сучасників Хвильового. Для підтвердження пригадаємо: славетна літературна дискусія 1925-1928. Вона відома, ще відоміший її трагічний кінець — спілог: самогубство Миколи Хвильового в 1933-му році.

Дехто заперечує актуальність Хвильового — „пройдений етап" — інші засуджують його, як українця (давня казка!), а знову дехто вказує на неспроможність представити сценічно активно-романтичний хвильовізм. Взагалі „за" і „проти" — багато, словом дискусія. А вона означає у свою чергу кристалізацію правди. За нами „Мати і Я" — це актуальність. А це значить живучість її ідей і на сьогодні, навіть більше, аж до часу перемоги — світового визволення — правди української! Бо тема ‚мати і син" не тільки традиційно українська, а й світова, в сучасну пору спеціяльно жива. Утотожнюємо світ із найдорощим — матір'ю. Вона — розоране серце носить. Воно скапує кров'ю, а та кров каплями падає на наші душі, сумління, на мозки... пригадуючи, що його потрібно загоїти, та не катаклізмами — спустошеннями, руїнами, а справедливим, „святим" миром! Наша Мати — теж має розоране серце. І воно ранить, та ми, прикриваючись „теплими" фразами, говоримо ділами: ні! Тому і „Розоране серце".

Наша „Мати і Я" трактована в ідейно-психологічному пляні. Приходимо до вас із бажанням зблизитися до правди ідей п'єси, як і з другої сторони до мистецької завершености. Хочемо представити ще безперечно сьогоднішні проблеми „Мати і Я" і тим самим спонукати вас продумати їх, а на останку очеркнути себе й свої діла до тої вічної Матері. Ми знаємо, ви будите сперечатись, боротись, заперечувати, а навіть, може, божеволіти із трагізму, але... дорогі панове й пані, знайте, що мова про нас, про життя, яке і подиктувало Хвильовому його рядки.

Ще прохаємо: при оцінці нас прийміть до уваги і наші обставини. Подумайте і про нас, людей, які також мусять реально існувати. Тоді ваша реакція—душо-правдива — на нашу акцію — „Мати і Я" — зможе бути мірилом правильности наших позицій. А поки що, ми йдемо шляхом здійснення завдань — традиційно великих — українського театру!

Творчим співробітникам:

Вам скажу тільки: ми йдемо разом. Я з вами, а ви зі мною. Ми разом. Про все інше ви знаєте самі!

(Кінець буде).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЕМБРІДЖ, ПА.

Торжество у відділі 161 У. Н. Союзу.

Неділя 18. вересня буде надовго в памяти членів Бр. Св. Василія Великого від. 161 УН Союзу. Цего дня відбулось рідке свято — торжество палення морґеджу, получене з бенкетом.

Здійснились бажання — мрії, членів нашого відділу, і раділи, що дочекались дня, котрого вони так дуже бажали. Треба згадати, що відділ набув цей будинок на початку 1946 року і впродовж не цілих чотирьох років пощастило сплатити около 18 тисяч долярів довгу, і це завдяки тому, що у відділі панує повна згода і любов.

Торжество почалось о 12-тій годині Службою Божою в українській католицькій церкві та в намірені живучих членів. Знову о годині 3:30 відправили оо. А. Крохмальний і П. Сивак ЧСВВ з Давсону, панахиду за померлих членів.

Хоча погода не сприяла, то на означений час члени і запрошені гості заповнили відділову салю. Бенкет отворив гарною промовою, голова комітету цего свята, молодий тут роджений, Й. Родьо. Місцевий парох о. А. Крохмальний, відмовив молитву перед вечерою, а о. П. Сивак поблагословив страви на столах.

Провідником бенкету був також молодий, тут роджений, Й. Дружицький. Згадавши на початку про покійного голову УНСоюзу, М. Мурашка, та померших членів відділу, память яких вшановано стоячи та одною хвилиною мовчанки, він дальше майстерно перепроваджував бенкет і в дотепних словах забавляв членів і гостей. Після вечері, яку приготовили молоді членкині під проводом пані М. Курило,, почались промови. Перший говорив посадник нашого місточка, П. Дж. Кал, даючи признання членам від. 161 за придбання такого гарного будинку. З черги промовив о. А. Крохмальний, звертаючись головно до молодих членів відділу, щоби вписували своїх дітей до УНСоюзу.

Недавно прибулий до Америки, о. П. Сивак, ЧСВВ., висказував свої переживання на рідних землях, а пізніше в Західній Европі, з чого присутні гості і члени багато дечого довідались. При нагоді цього торжества, М. Родьо згадав за початки Бр. Св. Василія Великого від. 161, яке основано в 1918 році, а основником якого був Антін Підуфалий, довголітній урядник, а тепер предсідник відділу. Довший час ми були на комірнім і, як звичайно, комірне це не своя хата.

Коли дістали ми нових членів, в більшости тут роджених, тоді показалась потреба мати своє приміщення, щоби молоді члени мали де сходитись. Таке приміщення ми набули, а сьогодні ми є свідками такого великого торжества, як палення морґеджу.

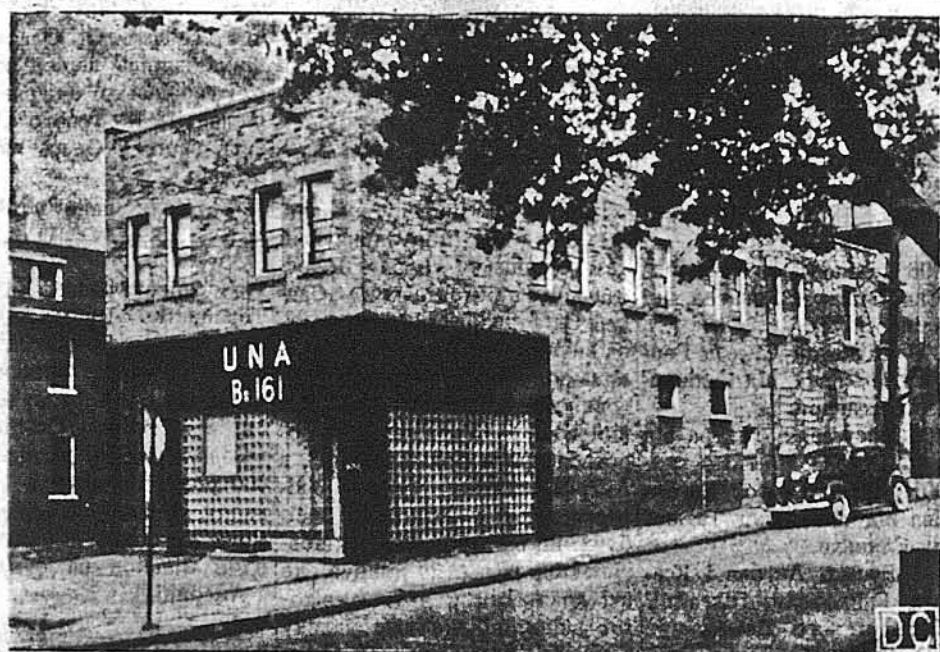
По англійськи говорив фінансовий секретар, Андрій Дзюла, переповідаючи початки купна будинку. Він твердив, що тільки муравлина праця старших і молодих членів довела до цего, що маємо свою хату.

Заступниця головного предсідника УНСоюзу, пані Марія Малєвич, говорила, що відділ 161 є її гордістю та що є найкращим відділом Питсбурщини, і побажала, щоб відділ надальше зростав на членах і в майні.

Присутня на бенкеті головна радна УНСоюзу, пані Євгенія Зепко-Жеребняк, в англійській промові зазначила, що чула про працю у відділі, бо нераз зустрічалась з молодими членами нашого відділу і ці виявили себе щирими українцями та добрими Союзовцями. Опісля говорив місцевий адвокат, Є. Капюто (американець), котрий перепроваджував купно відділового будинку, і вияснював здивовання як то відділ так скоро позбувся такого поважного довгу. Основник відділу А. Підуфалий, у зворушливих словах повитав всіх присутніх та висловив свою радість, що він дочекався такого великого дня.

Головним промовцем на святі був головний касієр УНСоюзу, п. Роман Слободян. Шановний гість обширніше познайомив членів і гостей зі станом УНСоюзу та його працею. УНСоюз спопуляризував імя України своїми англійськи-

(Докінчення на стор. 4-тій).

Будинок Братства св. Василія Великого, відділ 161 У. Н. Союзу в Ембрідж, Па. Палення морґеджу цього будинку відбулось 18. вересня 1949.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

Жертви, надіслані на цю ціль, як теж добровільну доплату до передплати „Свободи", потверджуємо з подякою проголошенням в цій рубриці.

Ліста: ч. 7.

Відділ:	Жертва:
Євгенія Громич	$ 5.00
Іван Манулак	5.00
Матвій Проців	5.00
Микола Вовчук, передпл.	3.00
Попович Зеновія, передпл.	3.00
Роман Бабик	3.00
Мирослав Дереш	2.00
Ярослав Гузар	2.00
Роман Яворський	2.00
Барило Левко	2.00
Михаіл Капюка	2.00
Nicholas Cup	2.00
Кузьма Качур	2.00
Михайло Старявський	2.00
Іван Зацепіло	2.00
Інж. Дмитро Кузик	2.00
Кривоніс Іван	2.00
Іванків Юрій (Гуцул)	1.00
Павлик Теофіль	1.00
Гирб Яким	1.00
Іван Циприна	1.00
Володимир Мацьків	1.00
Ілія Мурований	1.00
Козак Григорій	1.00
4 Сильвестер Павчак	2.00
5 Emilia Perry	2.00
14 Володимир Сиваник	1.00
25 Франко Бучинський	2.00
25 Володимир Корсун	1.00
42 Филип Ґулька	3.00
44 Лука Демчук	3.00
68 Драґан Осип	3.00
76 Лисак Микита	5.00
76 Микола Хащевський	2.00
76 Антін Пристаюк	2.00
94 Михайло Міллер	2.00
99 Петро Герман	2.00
116 Михайло Стадник	2.00
117 Василь Кожух	2.00
130 Дмитро Воловодюк	2.00
133 Дмитро Владика	2.00
138 Іван Мізерний	5.00
142 Дмитро Фортуна	2.00
147 Стефан Кухарчик	3.00
155 Іван Добрянський	5.00
156 Данило Якимець	2.00
163 Анна Левицька	1.00
167 Николай Скотницький	5.00
183 Peter Goley	3.00
189 Дубіль Іван	3.00
194 Михайло Турчин	3.00
194 Михайло Чорнодольський	2.00
211 Дмитро Каралюс	1.00
211 Марко Каралюс	1.00
221 Богдан Пелехович	10.00
221 Петро Глинський	2.00
237 Nicholas Bronecke	3.00
237 Nicholas Bakalez	2.00
239 George Pisker	2.00
240 Майборода Гриць	3.00
256 Анна Корзун	2.00
266 Іван Макаровський	2.00
268 Михайло Конюх	2.00
283 Антін Ярема	2.00
292 Andrew Powshok	2.00
295 Хорощак Мартин	2.00
295 Іваницький Яків	2.00
327 Теодор Чикета	2.00
330 Роберт Поступак	3.00
334 Теодор Купчевич	2.00
336 Олекса Купчик	2.00
361 Теодор Долішний	3.00
361 Терешко Павло	2.00
370 Michael Lysy	2.00
371 Константин Яцентий	2.00
378 Филип Панчишин	2.00
426 Солон Ваврик	1.00

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

СОЮЗУ УКРАЇНОК, Відділ при Організації Українських Іміґрантів „САМОПОМІЧ", відбудуться в НЕДІЛЮ, 23-го ЖОВТНЯ, в год. 2:30 пополудні, в домівці САМОПОМОЧІ при 77 Іст 7ма Стріта в Ню Йорку. Якщо в означеному часі не з'явилася б вимагана статутом кількість жінок, то збори відбудуться одну годину пізніше, без огляду на кількість приявних.

Закликаємо всіх місцевих громадянок і нових іміґранток до масової участи в зборах своєї організації, з такою світлою традицією громадської активности.

Управа „Союзу Українок, Відділ при „Самопомочі".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

(Докінчення з 3-тої сторони)

ми виданнями, і такі видання відділи повинні купувати для себе, для міських читалень, і для визначних американців. Дійсно, що згода і єдність між старшими і молодими членами довела до цего, що відділ придбав такий гарний будинок, який повинен служити не тільки на імпрези, але тут повинна вестись і культурна робота. Бесідник в дальшому взивав давати поміч українським скитальцям, як тим що вже в Америці, так і тим, що ще знаходяться на скитанню. Приявні з великою увагою слухали завваг бесідника, який зі свого боку, переплітаючи свою промову влучними дотепами, потрапив викликати загальне заінтересування та вдержати погідний настрій.

Відчитано привітні письма, які наспіли з нагоди цього торжества та роздано дарунки в грошах; основникам А. Підуфальному, найстаршому в роках членові Й. Нагребецькому (котрому добігає 80 років), і наймолодшому, Іванові Цибакові, котрому щойно 6 місяців життя.

Найголовнішою точкою цього вечера було палення моргеджу, яке відбулось без ніяких перегонів. Два найстарші члени у відділі тримали цей клаптик паперу, а основник відділу палив. Він палив їх так, що гори, які окружують наше місточко, покрились димами.

Останнє слово мав М. Шалагіда, який зложив всім подяку за участь і труд в цьому святі. Не можна оминути виступу мішаного хору при українській католицькій церкві, під проводом молодої диригентки панни М. Іжак, що між промовами дав концерт гарних пісень. Хор, що складається з молодих і з піддержкою новоприбулих, має свою славу і є найкращим хором в Західній Пенсилвенії.

Свято, на яке прибуло около 200 осіб, закінчено відспіванням американського і українського гимнів.

Йосиф Литвин.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Управа Тов. „Дністер", від. 430, просить всіх своїх членів прийти на надзвичайні організаційні збори, в пятницю, 21. жовтня, в годині 7. ввечір, в Українськім Клюбі, 847 Франклин ул. Метою зборів є полагодження пильних справ, вибір делегата на Конгрес УКК, вибір контрольної комісії, переселенчі справи і інше. В зборах візьме участь організатор п. Василь Загаєвич і тому запрошуємо також і новоприбувших наших імігрантів, зацікавлених нашим організаційним і суспільним життям, до участи в цих зборах, без огляду на те, чи вони є членами Союзу, бо крім Союзових справ будуть обговорені і інші важні питання, які торкаються нас всіх на цій новій землі. На зборах будемо збирати обезпеченеві вкладки і принимати нових членів. — Управа: Р. Дяків, предс.; О. Вакай, секр.; О. Татомир, скарб.

ВИЛИМЕНТИК, КОНН.

На ЗУАДКомітет.

На загальний заклик ЗУАД Комітету, вібулися в нашій громаді мирні сходини як старшої так і нової еміграції, на яких за почином предсідника п. Василя Гірчиці рішено всякими засобами піддержати Комітет в переселенчій акції. Рівночасно зібрано на ту ціль $176. З цеї суми вислано $100 до ЗУАДКомітету в Филаделфії, а $76 залишено в місцевій касі на піддержку новоприбулих скитальців.

Комітет.

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохаається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

За листами чи адресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

• • •

ГРУПА ЛИСТИ ДО:

18993 Мрикало Василя і Миколу з с. Конюхи, Бережани, від Марії Мрикало.

18994 Харків Степана з села Батиїв, аКмінка Струмилова, Поплавських Анну і Івана з с. Волиця Барлова від Харків Константина.

18995 Швець Марію, Доцю і Марту від Швець Володимира.

18996 Моргулець Василя від Абрамчук Ярослава.

18997 Рапач Михайла з села Михнович, Турка, від Лукач Анни.

18998 Ґаліновського Мирона з с. Свистільники, Рогатин, від Т. Ґаліновського.

18999 Сахневич С. з с. Горбильова, Поліївка, від Галіновської Александри.

19000 Матусевич Дмитра від Бербець Петра.

19001 Прісовського Евгена з Києва від племінниць Тетяни з роду Слинько.

19002 Бусько Антона і Ксеню з с. Гниловоди, Підгайці, від Кіндзерського Демка.

19003 Яцків Стефанію Зам. Барабаш або Івасечко з с. Ходачків Малий, Тернопіль, від Орисі Посацької, Зам. Жагаляк.

19004 Затор Йосифа і Салабай Романа від Бурбан Василя.

19005 Мельник Праскевію, зам. Калиновську з с. Верхня, Калуш, від Анни мельник, зам. Чикальської.

19006 До Таборових Управ в Німеччині і Австрії! Просимо оголосити, що Цюпка, сина Марії Цоцьо, зам. Цюпек шукає Цоньо Кася з Америки. Голоситися в ЗУАДКомітеті у Филаделфії під ч. 19006.

19007 Філь Анастазію з Жукова від Дуди Стефана з Люблінця.

19003 Коцубу Івана і його родину від Лунь Петра.

19009 Макогін Марію з Глинної, Бережани, від Макогін Івана с. Осипа.

19010 Шпак Йосифа, сина Леона з с. Долина, оГрлиці, і його родину від михайла Шпака.

Голоситись на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia, 5, Pa.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

КОРОЛЬ З ПРАВНУКОМ.—Це старенький шведський король Густав зо своїм трилітнім правнуком, що є другим з ряду претендентом на королівський престіл, згідно зо законом про наслідство.

ВИКЛАДИ ІНЖ. ТИШОВНИЦЬКОГО.

(Докінчення зі стор. 1-ої)

розписується про ці виклади, ще більше популяризуючи там українську справу. В останньому в бімонтському „Сандей Ентерпрайс" з 16-го жовтня вичитуємо, що інж. Тишовницький виголосить свій черговий доклад на тему „Мій рідний край — Україна та її боротьба проти большевизму", в Американському Союзі Університетських Жінок в найближчий вівторок. Інж. Тишовницький, що сам прибув до цеї країни після другої світової війни, віддав вже велику прислугу популяризації української справи та поширенні української правди серед американського загалу, здобуваючи цим і собі самому його велику увагу. Інж. Тишовницький є членом 203 Відділу УН Союзу.

РЕЦЕНЗІЇ В ЩОДЕННІЙ ПРЕСІ ПРО КНИЖКУ КОСЕНКІНИ

Ню Йорк. — У тутешніх щоденниках появилися згадки й рецензії книжки Оксани Косенкіни, під заг. „Скок на волю". Книжка була розіслана до преси перед двома тижнями з повідомленням, що вона появиться в продажу 19 жовтня. В рецензії є згадки про дружбу Косенкіни з українцями, а навіть сказано, що один з її українських приятелів помагав їй в перекладі книжки на англійську мову.

ІРАН РОЗГОЛОШУЄ СВОЇ КИЛИМИ

Ню Йорк. — Іранський уряд рішив видавати мільйон долярів на розголошення перських килимів, щоб посилити їх експорт в Америку і по цілому світі. Для розповсюднення цього іранського промислу завязався в Ню Йорку Інститут Орієнтальних Килимів і Товариство Імпортерів Східних Килимів Іранський консул, Агмед Мегбод, говорив про це на зібранні імпортерів килимів в готелі Статлер. Він сказав, що Іран дістає $5,000,000 річно податку з імпортованих до Ірану товарів і тому може з цього доходу вжити один мільйон на оголошення в Америці.

ГАСЛА ПРОМІНИСТІ

(Докінчення зі стор. 2-гої).

українських установ і організацій та заслужених культурно-громадських діячів. Співав хор під проводом Буркацького. Порядкову службу несло студентство, під керівництвом голови місцевої філії УН.О. Промовляли від українського університету професор Д. Дорошенко, від українського національного Об'єднання д-р М. Г., від Української Громади д-р Вол. Б. і від українського студентства д-р Ю. Гернч. Першим говорив архимандрит о. Ісаакій. І коли кінчив, сльози лилися з його очей. Навколо всі і старі й молоді плакали. Відчувалось, що у всіх пригноблений настрій не тому лише, що помер Олесь. Насовувалась для всіх страшна трагедія. Орди большевицькі пустошили знову українські землі, сунули на захід, наближались до Праги... Що робити? Куди тікати? Що нас чекає? Такі питання мучили всіх. Смерть О. Олеся завершила якийсь період життя усієї української еміграції, більше навіть — усього українського народу. Олесь якось раз сказав:

— „Коли гине український народ, то який змисл нашого існування? Немає жадного. Краще смерть!"

І тепер, коли український народ переживав найбільшу національну трагедію, смерть О. Олеся була, як символ цеї трагедії.

— „Олесь знав коли вмерти", казав де-хто. І цей пригноблений настрій мав свої причини. Не минув і рік, як большевицькі війська ходили по цій самій Празі і багатьох з українців, що з усіх усюд зійшлися в день похорону над домовиною Олеся, не стало. Одних чекало нове вигнання добровільне, других вигнання недобровільне — хресна подорож на схід, а там, відомо, знущання, тяжка праця і десь далеко від своїх і дому одинока смерть.

Українські громадяни винесли на своїх плечах домовину. Труну вкривав український національний прапор. Перед труною довгими рядами молодь несла квіти. Їх було ціле море від різних українських установ і поодиноких людей. Хор співав на слова О. Олеся: „Покинь мій синочку ридати", і під цю пісню помалу почали спускати домовину... З усіх боків ридали... Хмари, що під час похорону вкривали небо, розійшлись і засяло сонце. На свіжу могилу посипались грудки землі... Вона в дуже добрім місці. З обох боків її дві молоді березки схиляються до неї свіжим, кучерявим гиллям. Тут на цім клаптику чужої славянської землі похаваний один з кращих синів України.

„Схилимо ж голови на мить,
Постіймо тихо на цім місці,
Нехай лицарство міцно спить,
Хай їх раюють душі чисті.
Колись сурма тут загримить
І кине гасла променисті".

(О. Олесь. „З недрукованих поезій".)

(Кінець).

ТАРЗАН ч. 2201. Нічний гість.

Одно по одним гасло світло в місті саме тоді, як Мімба причаївся в гущі.

Коли вкінці місто успокоїлося, голодний лев вийшов з кривіки...

...і почав підходити до колиби тубильця на краю міста.

Прослідивши місце, Мімба натискав постійно на двері, доки замок не подався.